

Zwerfafval 2015 – 2022

**Zwerfvuil achtervolgt ons
langer dan je denkt.**

Zwerfafval 2015 – 2022

Leens, 19 juni 2015

A.S. Pol

Inhoudsopgave

1. Zwerfafval.....	4
1.1 Zwerfafval in Nederland	4
1.2 Zwerfafval in De Marne	6
2. Vergoeding zwerfafval.....	8
2.1 Verdeelsleutel zwerfafvalvergoeding gemeente.....	8
2.2 Mogelijkheden voor extra aanpak.....	8
2.3 Voorwaarden voor uitkering zwerfafvalvergoeding.....	8
3. Planvorming gemeente De Marne.....	10
3.1 Gedragsverandering	10
3.1.1 Workshopprogramma voor basisonderwijs	10
3.1.2 Meedoen jaarlijkse opschoon dag	11
3.1.3 Communicatie	11
3.2 Participatie en beloning.....	11
3.2.1 Prullenbak ontwerpwedstrijd.....	11
3.2.2 Zwerfafvalactie voor sportverenigingen met wedstrijd element	11
3.2.3 Fotowedstrijd zwerfie.....	12
3.2.4 Oud en nieuw opruimactie	12
3.2.5 Kunst en mode wedstrijd middelbare school.....	12
3.3 Monitoring en uitvoering	12
3.3.1 Monitoring.....	12
3.3.2 Uitvoering	12
4. Inzet personeel & financiën	14
4.1 Personeel	14
4.2 Financiën	14
Bijlagen.....	17

1. Zwerfafval

Zwerfafval of zwerfvuil is al het afval dat rondslingert op straat, in de berm, op het strand of bijvoorbeeld in (natuur)parken. Het is gewoonlijk afval dat daar door menselijk handelen of door nalatigheid achtergebleven is en in sommige gevallen is het door natuurkrachten zoals water en wind terechtgekomen op plaatsen die daar niet voor bestemd zijn.

Zwerfafval bestaat voornamelijk uit verpakkingsmateriaal van consumpties: blikjes, flesjes, wikkels en bijvoorbeeld patatbakjes. Ook sigarettenpeuken, kauwgomresten ("spum") en papier slingeren vaak op straat, in parken of langs de weg rond.

1.1 Zwerfafval in Nederland

In Nederland hebben gemeenten en Rijkswaterstaat namens de overheid een taak bij het opruimen van zwerfafval. Ter voorkoming van zwerfafval langs fietspaden, zijn daar soms blikvangers geplaatst. Na het mislukken van het verpakkingsconvenant tussen overheid en bedrijfsleven is er sinds 2007 de publiekscampagne 'Nederland Schoon'. Sinds 2010 is er het Focusprogramma zwerfafval. Hierin werken overheden en bedrijfsleven samen bij het bestrijden van zwerfafval. De Agentschap NL en de NVRD ondersteunen, in opdracht van de VNG, de gemeenten via het Actieprogramma Gemeente Schoon. Namens het bedrijfsleven richt Nederland Schoon zich met name op gedragsverandering van het publiek en verpakking innovaties.

Hoeveelheden

In de afgelopen jaren is de hoeveelheid zwerfafval enorm toegenomen. Door veranderde eet- en drinkgewoontes zijn meer levensmiddelen in kleinere verpakkingen verkrijgbaar, die ook gemakkelijk onderweg zijn te gebruiken. Niet iedereen gooit de verpakkingen na gebruik in de vuilnisbak. In 2001 is in het onderzoek 'Inzamel- en beloningssystemen ter vermindering van zwerfafval' berekend dat jaarlijks 50 miljoen blikjes en flesjes in het zwerfafval terechtkomen. Rijkswaterstaat is rond 2003 jaarlijks ruim 8 miljoen euro kwijt aan het opruimen van zwerfafval langs rijkswegen. Het meeste zwerfafval wordt echter opgeruimd door de gemeenten. Met tal van maatregelen houden ze de openbare ruimte zo schoon mogelijk. Lokaal zijn de grootste probleemgebieden de schoolomgeving, winkelgebieden en OV-gebieden.

Gevolgen

Het duurt vaak heel lang voordat zwerfafval uit het milieu verdwijnt. Biologisch afbreekbaar afval verdwijnt het snelst, maar zelfs in dat geval spreken we nog over maanden tot jaren. Zo duurt het soms tot een half jaar voordat papier en karton volledig is afgebroken. Kunststof en metaal zijn niet biologisch afbreekbaar en kunnen slechts door chemische processen worden afgebroken, zoals vertering en oxidatie, fotodegradatie, etc. Een blikje roest na enkele tot tientallen jaren weg, maar roestvrijstalen, glazen en styrofoam voorwerpen kunnen duizenden jaren in het milieu aanwezig blijven. Gedurende deze tijd kunnen ze hinder of zelfs gevaar opleveren voor mens, dier en milieu. Bovendien zijn de afbraakproducten van kunststof materiaal vaak zelf ook schadelijk, en kunnen makkelijk in de voedselketen worden opgenomen. Burgers ergeren zich vaak aan zwerfafval. Zwerfafval is een milieuprobleem en een probleem voor de leefomgeving. Uit het onderzoek 'Inzamel en beloningssystemen ter vermindering van zwerfafval' blijkt dat Nederlanders zich meer ergeren aan de vervuiling en verloedering van hun directe leefomgeving dan aan files en sigarettenrook. Zwerfafval draagt bij aan de verloedering van steden en vergroot daarmee het gevoel van onveiligheid bij burgers. Ook voor toeristische centra is een schone omgeving van groot belang. Daarnaast kan zwerfafval langs en op de weg gevaar voor de verkeersveiligheid opleveren.

Kunststof voorwerpen kunnen gevaar opleveren voor de volksgezondheid, wanneer zich in holtes (plastic zeil, autoband) door neerslag kleine poelen regenwater vormen. Deze poelen zijn broeiplaatsen voor ziekten. Dieren kunnen gezondheidsschade ondervinden doordat ze zich aan de voorwerpen bezeren, ze per ongeluk opeten, of erin verstrikt raken. Plastic sixpack-houders kunnen bijvoorbeeld jonge dieren verstikken wanneer deze om hun nek gewikkeld raken. Wanneer de dieren groeien gaan de houders steeds strakker om de nek zitten, tot de dieren stikken. Verder kunnen dieren gezondheidsschade ondervinden van de afbraakproducten. Ook organisch afval kan negatieve gevolgen hebben. Organisch afval in het water kan algenbloei veroorzaken. Smeulende sigarettenpeuken kunnen in een voldoende droge omgeving brand veroorzaken. Het opruimen van zwerfafval is derhalve noodzakelijk, maar brengt hoge kosten met zich mee. In zekere zin kan opruimen ook preventief werken: mensen zijn eerder geneigd afval neer te gooien op plekken waar al rommel ligt, dan op schone plekken.

Veroorzakers

Volgens het onderzoek onderschrijft 80% van de mensen de stelling 'iedereen laat wel eens iets van een papiertje, blikje of zo, op straat achter'. Jongeren van 12 tot 24 jaar veroorzaken meer zwerfafval dan de gemiddelde Nederlander. Maar ook ouderen veroorzaken zwerfafval. Zo is 18% van de mensen die regelmatig zwerfafval veroorzaakt, 50 jaar of ouder. Automobilisten, recreanten, rokers en jongeren zijn specifieke doelgroepen binnen de campagne die gevoerd wordt door de stichting Nederland Schoon.

Bedrijfsleven

Om de hoeveelheid verpakkingsafval te beperken is door de Nederlandse overheid een convenant afgesproken met het bedrijfsleven. Daarbinnen is een deelconvenant zwerfafval. De afspraken in het deelconvenant vallen binnen het gedachtegoed van de producentverantwoordelijkheid. Dit betekent dat producenten en bedrijven die producten op de markt brengen (mede)verantwoordelijk zijn voor die producten in het afvalstadium.

Het convenant bevat afspraken tussen overheid en bedrijfsleven over het terugdringen van de hoeveelheid verpakkingsafval en het zwerfafval. Eind 2002 is VROM, namens de Rijksoverheid, met het bedrijfsleven en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) het deelconvenant zwerfafval overeengekomen.

De doelstellingen van het deelconvenant zwerfafval waren:

- Het bedrijfsleven draagt er zorg voor dat uiterlijk in het jaar 2005 de hoeveelheid blikjes en flesjes in het zwerfafval met ten minste 80% is afgenomen (van 50 miljoen in 2001).
- Het bedrijfsleven is verplicht zich aantoonbaar in te spannen zodat de hoeveelheid blikjes en flesjes in het zwerfafval voor 1 januari 2005 is afgenomen met ten minste 2/3 (van 50 miljoen in 2001).
- De Rijksoverheid, de VNG en het bedrijfsleven dragen er zorg voor dat door een gezamenlijke inspanning uiterlijk in het jaar 2005 het overige zwerfafval met ten minste 45% ten opzichte van het jaar 2002 is verminderd.

In 2008 was hier nog niets van terechtgekomen, daarom werd op 1 januari 2008 het Activiteitenbesluit van kracht. Hierin werd onder andere geregeld dat ondernemers de openbare ruimte rond hun inrichting, (winkel, zaak), schoon moeten houden. Van het oorspronkelijke plan van de minister, 100 meter rondom de inrichting alles schoon, bleef niet veel over. Geregeld is dat de ondernemer tot een afstand van 25 meter het afval afkomstig uit zijn inrichting, of bestemd voor zijn inrichting, op moet ruimen. Handhaving is daardoor lastig, wanneer een snackbar en een supermarkt 25 meter van elkaar verwijderd liggen, kan voor de helft van het afval niemand aangesproken worden.

Statiegeld

Een mogelijkheid om het zwerfafval terug te dringen is het invoeren van statiegeld. Hiermee wordt de consument gestimuleerd de verpakking terug te brengen naar de winkel. En als iets toch wordt weggegooid, dan zal een vinder bereid zijn het naar de winkel te brengen. Het bedrijfsleven is hier echter erg op tegen vanwege het extra werk.

Het bedrijfsleven streefde er volgens het Convenant Verpakkingen III naar de hoeveelheid blikjes en flesjes in het zwerfafval in 2005 met ten minste 80% terug te dringen. Voor 1 januari 2005 moest het aantal flesjes en blikjes in het zwerfafval met ten minste twee derde zijn afgenomen. Lukte dat niet dan zou met ingang van 1 januari 2006 het Besluit beheer verpakkingen en papier en karton in werking treden. Daarin was onder meer het statiegeld voor blikjes en flesjes geregeld. In 2008 werd echter in plaats daarvan een verpakkingbelasting ingevoerd omdat de politieke wil om op grote schaal statiegeld in te voeren ontbrak en het bedrijfsleven wel verpakkingen die veel zwerfafval veroorzaken op de markt brengt maar zich er uiteindelijk niet verantwoordelijk voor voelt.

Afbraaktijden

De afbraaktijd van zwerfafval is voor elk materiaal verschillend. Hieronder zie je een overzicht met verschillende afbraaktijden:

Figuur 1: Afbraaktijden

Uit dit onderzoek bleek dat producten die makkelijk verrotten – bijvoorbeeld een appel - relatief snel afbreken. De snelheid waarmee dit gebeurt, hangt af van vochtigheid, de bodem waarop het product ligt, de hoeveelheid zuurstof in de lucht en tal van andere factoren. Voor andere producten zoals plastic zakjes, blikjes, peuken en kauwgom geldt dat ze er enorm lang over doen om af te breken of helemaal niet afbreken.

1.2 Zwerfafval in gemeente De Marne

Gemeentelijk beleid

In de afvalstoffenverordening van de gemeente De Marne staat dat afvalstoffen niet op of in de bodem gebracht mogen worden, dat straatafval in de daartoe bestemde bakken gedeponeerd dient te worden, en dat beheerders van inrichtingen waar eet- en drinkwaren worden verkocht die ter plaatse genuttigd kunnen worden zorg moet dragen voor het achtergebleven afval.

Nulmeting

In 2008 heeft gemeente De Marne nulmeting gedaan naar het zwerfafval in de gemeente. Met het doen van een nulmeting beoogde de gemeente een stap te doen in de richting van een geoptimaliseerde aanpak van het zwerfafvalprobleem, zodat de hoeveelheid zwerfafval in de openbare ruimte terug gebracht kon worden.

Tijdens de nulmeting zijn vier gebiedstypen nader onderzocht; hotspots, landelijkgebied, natuur/recreatie en dorpskernen. Uit de meting is naar voren gekomen dat de gemeente De Marne op kwaliteitsniveau A/B zit, dat is matig schoon tot schoon. De gemeente had als streven kwaliteitsniveau A (schoon).

Schoonheidsgraad		Beschrijving grof zwerfafval
A ⁺	zeer schoon	Er is geen zwerfafval zichtbaar
A	schoon	Er ligt op het eerste gezicht geen zwerfafval, maar als je goed kijkt zie je soms iets liggen.
B	matig schoon	Her en der verspreid liggen enkele stukken zwerfafval.
C	vuil	Over een belangrijk deel van het gebied ligt zwerfafval.
D	zeer vuil	Nagenoeg overal ligt zwerfafval in alle soorten en maten.

Figuur 2: Indeling schoonheidsgraad

	Gebiedstype				Totaal	Kwaliteitsniveau
	Hotspots	Landelijkgeb.	Natuur/recreatie	Dorpskernen		
Gem. Zwerfafvalcijfer grof zwerfafval	4,9	8,2	7,1	7,4	27,6	A/B
Gem. Zwerfafvalcijfer grof zwerfafval gemeente					6,9	
Gem. Zwerfafvalcijfer fijn zwerfafval	5,1	7,9	6,5	7,4	26,9	A/B
Gem. Zwerfafvalcijfer fijn zwerfafval gemeente					6,7	

Figuur 3: Berekening gemiddeld zwerfafvalcijfer voor de hele gemeente op basis van gebiedstype

In 2008 is er een probleemanalyse gemaakt waaruit is gebleken dat de aanpak van zwerfafval en illegale dump geen eenvoudige opgave is. Zwerfafval wordt veroorzaakt door vele betrokkenen en dit kun je niet oplossen met vegen en opruimen. Je moet werken aan de bewustwording.

Zoals in figuur 3 te zien is, ligt het probleem in gemeente De Marne bij de hotspots. De hotspots van deze nulmeting waren speeltuinen en jeugdsozen. Om de bezoekers van deze locaties bewust te maken van het zwerfafval dat ze produceren, kun je aan educatie en communicatie doen en eventueel voorzieningen aanbrengen en afspraken maken over het gebruik en onderhoud hiervan.

2. Vergoeding zwerfafval

Het bedrijfsleven draagt jaarlijks 20 miljoen euro bij aan de extra aanpak van zwerfafval in Nederland. Dat is afgesproken in de nieuwe Raamovereenkomst. Elke gemeente heeft recht op deze vergoedingen, mits zij daarvoor plannen indient. Deze vergoeding bedraagt € 1,19 per inwoner per jaar voor de duur van de Raamovereenkomst (tien jaar).

2.1 Verdeelsleutel zwerfafvalvergoeding gemeente

Het bedrag van 20 miljoen euro wordt aan gemeenten uitgekeerd naar rato van het aantal inwoners. De onderbouwing hiervoor komt uit het onderzoek van Deloitte naar de kosten van zwerfafval, uitgevoerd in het kader van het Impulsprogramma Zwerfafval met in de stuurgroep Agentschap NL, VNG en Stichting Nederland Schoon.

Uit dit onderzoek blijkt dat de kosten per inwoner in de verschillende gemeenten niet bepaald worden door de omvang van die gemeenten gemeten in aantal inwoners. De gemiddelde kosten per inwoner bleken ongeveer gelijk in de verschillende grootteklassen van gemeenten. Daarom is gekozen voor een gelijk bedrag per inwoner voor alle gemeenten. Dit bedrag per inwoner wordt jaarlijks vastgesteld in het eerste kwartaal van ieder jaar. De vergoeding per inwoner voor de jaren 2013, 2014 en 2015 is vastgesteld op 1,19 per inwoner/per jaar.

2.2 Mogelijkheden voor extra aanpak

De afspraak is dat de gemeenten de vergoeding gebruiken voor extra aanpak van zwerfafval in de openbare ruimte. De hoofdgedachte is dat door extra aanpak minder zwerfafval ontstaat en de omgeving efficiënter schoon blijft. Het betreft alle activiteiten die bijdragen aan gedragsbeïnvloeding, opdat er minder zwerfafval ontstaat en alle activiteiten en voorzieningen die een investering zijn om uiteindelijk efficiënter te kunnen schoonmaken.

Stichting Nederland Schoon heeft ter stimulering een lijst opgesteld met bestedingscategorieën voor de extra aanpak. Deze zijn:

1. Gedragsbeïnvloeding
2. Participatie/beloning
3. Slimmere voorzieningen/middelen
4. Prikkel ter beïnvloeding
5. Slimmer beheer/opleidingen
6. Investering in inrichting, opdat zwerfafval wordt voorkomen
7. Overig

2.3 Voorwaarden voor uitkering zwerfafvalvergoeding

Ieder jaar kan de zwerfafval vergoeding aangevraagd worden. Voor 1 februari ingediende en goedgekeurde plannen geven de gemeente het recht op een voorschot dat per kwartaal wordt uitgekeerd. Het is de bedoeling dat het voorschot in dat jaar besteedt wordt aan de extra aanpak van zwerfafval. Achteraf wordt door de gemeente verantwoording gegeven of ze het helemaal hebben gebruikt.

Als de gemeente het voorschot voor een jaar niet helemaal heeft besteed, blijft dat staan en moet men het besteden in het eerstvolgende jaar. De gemeente geeft dat aan in de verantwoording. De gemeente heeft dan weer recht op een vergoeding van het volgend jaar. Heeft de gemeente bij de nieuwe aanvraag nog meer dan 100% aan jaarvoorschot in kas, dan wordt het nieuw aangevraagde voorschot nog niet uitbetaald en dient de gemeente deze eerst te besteden. Daarna kan er weer een aanvraag worden ingediend.

3. Planvorming gemeente De Marne

Zoals in hoofdstuk 1.2 genoemd is er uit de probleemanalyse van 2008 is gebleken dat de aanpak van zwerfafval en illegale dump geen eenvoudige opgave is, daar dit vooral wordt veroorzaakt door vele betrokkenen. Het is nadrukkelijk niet alleen een kwestie van meer vegen en opruimen.

Er zijn twee richting waar dit zwerfafvalplan zich op richt: 1. Gedragsverandering en 2. Monitoring en uitvoering.

3.1 Gedragsverandering

Zwerfafval ontstaat voor een groot deel door nonchalant gedrag van burgers en het niet betrokken zijn bij de openbare ruimte. Naast het opruimen van zwerfafval dient de gemeente zich ook in te spannen om het gedrag van inwoners en andere bezoekers te veranderen, anders is het “dweilen met de kraan open”.

Communicatie met inwoners en andere bezoekers, zoals toeristen, is een essentieel instrument voor een gemeente in de aanpak van zwerfafval. Door structurele communicatie worden veroorzakers van zwerfafval op hun gedrag aangesproken. Hierbij kan gedacht worden aan publicaties op de website, dorpskrantjes en eventueel een (zwerf)afvalkrant. Daarnaast zijn er ook landelijke campagnes waar de gemeente aan kan deelnemen en lesgeven op scholen is ook een mogelijkheid.

3.1.1 Workshopprogramma voor basisonderwijs

Een organisatie die workshopprogramma's aanbied is Stichting Technotrend. Zij bieden een educatief programma van vijf workshops over verschillende zwerfafvalstromen voor scholen. Voor de uitvoering van de workshops worden een series leskisten samengesteld, voorzien van lesmateriaal en een docentenhandleiding. De workshops kunnen begeleid worden door gastdocenten of NME-medewerkers.

Overzicht workshops:

- Drinkverpakkingen 1 (Terra)
- Drinkverpakkingen 2 (Puur)
- Papierafval (Papier)
- Biocyclus, GFT (Worm)
- Plasticafval

Activiteiten	Kosten
Kosten 3 leskisten, 1 serie van 3 workshops, incl. materialen +handleiding	€ 150,-
Gebruiksmaterialen 200 kinderen (3* 200 kinderen per leskist a € 2,-/kind)	€ 1200,-
Uren Aanschaffen en samenstellen leskisten, 8 uur a € 25,- per kist	€ 600,-
Werven lokale docent (3 uur)	€ 300,-
Trainen/inwerken lokale docent, 10 uur (inclusief reistijd)	€ 750,-
Workshops aanpassen op zwerfafval aanpak in Groningen 10 uur a € 75,-	€ 750,-
Uitvoeren 30 workshops door docent a €60,- per workshop	€ 1800,-
Afstemming en Organisatie 10 uur a € 100,-	€ 1000,-
Reiskosten docent en trainer	€ 300,-
Totaal	€ 6850,-
(uitvoeringkosten per school circa € 400,- (voor 3 workshops)	
Opties voor extra workshops:	
Optie 1: leveren aanvulsets met materialen voor 12 extra workshops	€ 680,-
Optie 2: extra workshop monitoring zwerfafval in schoolomgeving (10 scholen)	€ 1500,-
Optie 3: Ontwikkelen en uitvoeren van nieuwe workshop over plastic afval	€ 2000,-

*Toelichting optie 1

Deze inhoud is voor het geven van 10 workshops per kist. Bij Stichting Technotrend zijn nieuwe aanvulsets te bestellen:

Figuur 4: Kosten workshopprogramma op 10 scholen

3.1.2 Meedoen landelijke jaarlijkse opschoondag

Jaarlijks wordt de landelijke opschoondag gehouden. In diverse gemeenten vinden dan initiatieven plaats, waarbij burgers actief worden betrokken bij het opruimen van zwerfafval. Deelname aan de landelijke schoonmaakdag geeft de gemeente De Marne de mogelijkheid in de eigen communicatie en voorlichting over zwerfafval gebruik te maken van landelijke publiciteit die dit initiatief met zich meebrengt. Tegelijkertijd beoogt dit initiatief de betrokkenheid van inwoners te vergroten bij het schoonhouden van de eigen leefomgeving.

3.1.3 Communicatie

Wie zwijgt zal onbegrepen blijven. Communicatie is een onmisbaar instrument om de burger te informeren over en te betrekken bij de zorg voor een beter milieu. Communicatie draagt bij aan een beter milieu: of het nu gaat om de uitvoering van beleid of het doorvoeren van veranderingstrajecten; communicatie is van essentieel belang.

Een communicatiecampagne waarbij vooral aandacht wordt besteed aan wat de gemeente al doet op het gebied van de bestrijding van zwerfafval kan bijdragen aan de bewustwording. Daarnaast kunnen burgers worden opgeroepen om zelf ook actief te helpen hun omgeving schoon te houden. De huidige communicatie en voorlichting kan verbeterd worden, bijvoorbeeld in de vorm van berichtjes in het gemeentenieuws, het uitgeven van een zwerfafvalkrant of –folder en/of aansluiten bij landelijke communicatie-uitingen.

3.2 Participatie en beloning

Als gemeente kun je natuurlijk veel organiseren en aanpassen om het zwerfafval terug te dringen. Maar dit zal niet voldoende zijn. Door burgers te laten participeren in zwerfafvalprojecten, worden ze zich meer bewust van het feit hoeveel zwerfafval er daadwerkelijk is.

Een paar voorbeelden die nog nader ontwikkelt kunnen worden zijn:

1. Prullenbak ontwerpwedstrijd voor speeltuinen.
2. Zwerfafvalactie voor sportverenigingen met een wedstrijd element.
3. Fotowedstrijd zwerfie.
4. Oud en nieuw opruimactie.
5. Kunst en mode wedstrijd middelbare school.

3.2.1 Prullenbak ontwerpwedstrijd

Speeltuinen zijn vaak kleurige en fleurige omgevingen waar kinderen tot 12 jaar graag hun tijd doorbrengen. De kinderen (en ouders) nemen echter ook wel eens wat lekkers mee naar de speeltuin. Hierdoor bestaat er vanuit de speeltuinverenigingen behoefte aan afvalbakken. Om de verenigingen en bezoekers te motiveren deze bak te gebruiken, kan een wedstrijd ‘ontwerp je afvalbak’ georganiseerd worden. Hoe moet een bak er uit zien (kleuren, opdruk etc.) wil je hem aantrekkelijk maken om er iets in te gooien.

De winnaar van het mooiste ontwerp ontvangt dan een prijs en elke speeltuinvereniging ontvangt een prullenbak van de gemeente die overeenkomt met het ontwerp.

3.2.2 Zwerfafvalactie voor sportverenigingen met een wedstrijd element

Sportverenigingen trekken veel bezoekers, de eigen spelers, de tegenpartij en toeschouwers. De bezoekers maken veelal gebruik van de kantine voor een versnapering en die versnapering wordt dan meegenomen richting het veld en de restanten blijven ergens in de omgeving liggen.

Om sportverenigingen te motiveren om zwerfafvalacties te houden, kan hier een wedstrijd element in aangebracht worden. Welke vereniging haalt het meeste zwerfafval op. De vereniging met het

meeste afval in kilogrammen krijgt de hoogste beloning en de overige verenigingen een kleine beloning om ze wel gemotiveerd te houden om een volgende keer weer mee te doen.

3.2.3 Fotowedstrijd zwerfie

Zwerfie is een combinatie van zwerfafval en een selfie en is geschikt voor alle leeftijden. Wie maakt de leukste zwerfie? De zwerfie kan eventueel ingezet worden als reclameposter bij een zwerfafvalcampagne. Omdat deze wedstrijd geschikt is voor alle leeftijden, kan er gewerkt worden met leeftijdscategorieën als het gaat om het winnen.

3.2.4 Oud en nieuw opruimactie

Met oud en nieuw blijft er veel afval achter op de straten. Men steekt vuurwerk af, maar neemt niet de moeite om het op te ruimen. Om hier verandering in te brengen wordt gezocht naar de beste opruimactie. Wie heeft de beste methode en kan een foto meesturen van het resultaat? De winnaar ontvangt een leuke cadeaubon als beloning.

3.2.5 Kunst en mode wedstrijd middelbare school

De middelbare scholen bruisen van energieke jongeren. In De Marne is Het Hogeland College daar een goed voorbeeld van. Maar deze jongeren nemen echter ook zwerfafval met zich mee. Wat zouden ze nu beter en meer kunnen doen met dit afval? Een kunstwerk of mode artikel maken! Om de middelbare scholieren uit te dagen kan in overleg en samenwerking met Het Hogeland College een wedstrijd en project bedacht worden waarbij de leerlingen individueel of in groepjes aan de slag gaan en kunstwerken/mode artikelen maken van zwerfafval. De leerling met het beste ontwerp krijgt individueel een prijs en de winnende klas kan beloont worden met een schoolreis naar een pretpark of museum.

3.3 Monitoring en uitvoering

3.2.1 Monitoring

In het kader van een tijdelijk zwerfafvalsubsidie, is er in 2008 voor het laatst gemonitord op zwerfafval in gemeente De Marne. Op dat moment waren er geen middelen en noodzaak om de aanpak van zwerfafval voort te zetten.

3.2.2 Uitvoering

Afvalbakken infrastructuur

Enkele jaren geleden heeft de gemeente een drastisch besluit genomen door circa de helft van de afvalbakken te verwijderen. Dit besluit kon twee effecten hebben, meer zwerfafval of het gaat ongemerkt voorbij en bezoekers/voorbijgangers nemen hun afval mee. In De Marne is het de positieve weg ingeslagen en heeft het niet tot een verhoging van zwerfafval geleidt. Wel blijven de hotspots zoals speeltuinen, jeugdsozen en winkelcentra een aandachtspunt.

Naast de locaties van de afvalbakken kan er ook gekeken worden naar de ledigingsfrequentie, het volume en de vormgeving van de afvalbak. Een onderdeel van optimalisatie kan zijn dat de gemeente inventariseert of winkels, verenigingen of omwonenden een afvalbak willen adopteren. De gemeente plaatst dan de afvalbak en de winkel, vereniging of buurtbewoner zorgt voor de lediging en het schoonhouden van de afvalbak. Daarnaast kan er ook gewerkt worden met een prullenbakkenbeheer. Bij prullenbakkenbeheer wordt bijgehouden hoeveel afval er in een bak zit en of en wanneer er onderhoud nodig is. Na verloop van tijd kan hier een planning op gemaakt worden zodat medewerkers niet onnodig naar locaties gaan voor bijna lege bakken en blijft het onderhoud ook op pijl.

Asbaktegels

Sigaretten zijn veel voorkomende zwerfvuilobjecten, vooral sinds er in openbare gebouwen/horeca niet meer gerookt mag worden. Een oplossing hiervoor is een asbaktegel. Dit is een asbak ter grootte van een tegel van 30 x 30 cm en kan in de bestrating worden meegenomen. In de onderzijde zitten kleine gaatjes zodat het water wel weg kan, maar de sigaretten niet. Deze tegel is voor horeca en sportcomplexen een uitstekende manier om het zwerfafval voor de deur te minimaliseren. De asbaktegels zijn al verkrijgbaar vanaf € 99,00 exclusief btw.

Zwerfafvalrondes

Binnen gemeente De Marne wordt niet gewerkt met zwerfafvalrondes. De gemeente wil deze rondes graag invoeren voor de hotspots. Hiervoor is samenwerking gezocht met Philadelphia Zorg om mensen met een (lichte) verstandelijke beperking een dagbesteding te kunnen geven. De bewoners van Philadelphia zijn enthousiast en worden begeleidt vanuit hun eigen organisatie. Ze werken in kleine groepen van 2 à 3 personen en zullen het gehele jaar rondes gaan uitvoeren. De intensiteit van deze rondes zal verschillen per locatie.

Philadelphia is een landelijke zorginstelling. Ze begeleiden mensen met een verstandelijke beperking en willen dat de cliënten mede dankzij hun werk gelukkig kunnen zijn en het beste uit zichzelf kunnen halen. Zij doen het werk met hart en ziel en met verantwoordelijkheidsbesef, passie, aandacht en professionaliteit.

ADVIES

1. Workshopprogramma geven op de tien scholen.
2. Meedoen aan de jaarlijkse opschoondag.
3. Communicatiecampagne houden.
4. Participatie en beloning: wedstrijd elementen inzetten voor bewustwording.
5. Afvalbakken infrastructuur optimaliseren.
6. Invoeren prullenbakken beheer.
7. Beschikbaar stellen asbaktegels.
8. Uitvoeren van zwerfafvalrondes in het kader van dagbesteding.

4. Inzet personeel & financiën

4.1 Personeel

Om dit zwerfafvalplan te realiseren is ook inzet nodig van personeel. De inzet is onder te verdelen in onderstaande punten.

1. Subsidieaanvraag via WasteTool.
2. Subsidieverantwoording via WasteTool en indien nodig accountantsverklaring.
3. Workshopprogramma geven op de tien scholen
4. Meedoen aan de jaarlijkse opschoondag
5. Communicatiecampagne houden
6. Uitvoeren van een nulmeting
7. Afvalbakken infrastructuur optimaliseren
8. Invoeren prullenbakken beheer
9. Beschikbaar stellen asbaktegels
10. Uitvoeren van zwerfafvalrondes in het kader van dagbesteding

Het inzetten van eigen personeel moet op basis van de beschikbare uren binnen de eigen organisatie. De uitvoering van de punten 3 tot en met 10 vallen binnen de subsidieregeling, uitgezonderd de eigen uren.

De werkzaamheden die voortvloeien uit de subsidie voor de aanpak van zwerfafval, vallen onder de beleidsmedewerker infra van taakveld Infra. Voor de aanpak van zwerfafval kan vanuit deze functie 104 uren per jaar beschikbaar worden gesteld zo lang de subsidieregeling loopt.

4.2 Financiën

Zoals eerder aangegeven zijn er zeven categorieën:

1. Gedragsbeïnvloeding
2. Participatie/beloning
3. Slimmere voorzieningen / middelen
4. Prikkels ter beïnvloeding
5. Slimmer beheer/opleiding
6. Investeren in inrichting
7. Overige

In deze categorieën dienen de kosten onderverdeeld te worden op basis van financiële middelen en percentages. Hoeveel ga je van het jaarbedrag of meerdere jaarbedragen inzetten voor een bepaalde categorie.

In figuren vijf en zes wordt een voorlopige weergave gegeven van de kosten en baten van het zwerfafvalproject (exclusief eigen personeel).

Nummer	Onderwerp	Actiepunt	Kosten (excl. btw)	Percentage				
				2013	2014	2015	2016	2017
1	Gedragbeïnvloeding	Workshops geven op de 10 scholen binnen gemeente De Marne	€ 6.100,--	51%	0%	0%	0%	0%
		Deelnemen aan de landelijke actiedag voor het opruimen van zwerfafval	€ 500,-- per jaar	4%	4%	4%	4%	4%
		Communicatie	€ 2.000,-- per jaar	17%	17%	17%	17%	17%
	SUBTOTAAL			72%	21%	21%	21%	21%
2	Participatie / beloning		€ 2.500,--	0%	21%	21%	21%	21%
	SUBTOTAAL			0%	21%	21%	21%	21%
3	Slimmere voorzieningen / middelen	Asbaktegels bij openbare (sport) locaties	€ 3.000,-- eenmalig	25%	0%	0%	0%	0%
		Slimmer afvalbakken beheer en onderhoud	€ 2.500,-- (eenmalig) en abonnement voor 5 jaren van € 1.800,-- per jaar	0%	36%	15%	15%	15%
	SUBTOTAAL			25%	36%	15%	15%	15%
4	Prikkels ter beïnvloeding			0%	0%	0%	0%	0%
	SUBTOTAAL			0%	0%	0%	0%	0%
5	Slimmer beheer / opleiding	Opleiden medewerker voor geven workshops op scholen	€ 750,-- eenmalig	3%	3%	0%	0%	0%
		Invoeren zwerfafvalrondes	€ 5.000 per jaar	0%	0%	42%	42%	42%
	SUBTOTAAL			3%	3%	42%	42%	42%
6	Investering in inrichting			0%	0%	0%	0%	0%
	SUBTOTAAL			0%	0%	0%	0%	0%
7	Overige	Bijdrage Nederland Schoon	€ 800,-- jaarlijks met ingang van 2015	0%	0%	0%	7%	7%
	SUBTOTAAL			0%	0%	0%	7%	7%
TOTAAL				100%	81%	99%	106%	106%

Figuur 5 Kosten ten behoeve van aanpak zwerfafval

Beschikbare middelen (ongeveer, is op basis van inwonertal)	
2013	€ 12.000,--
2014	€ 12.000,--
2015	€ 12.000,--
2016	€ 12.000,--
2017	€ 12.000,--
2018	€ 12.000,--
2019	€ 12.000,--
2020	€ 12.000,--
2021	€ 12.000,--
2022	€ 12.000,--

Figuur 6 Baten ten behoeve van aanpak zwerfafval

(groen is reeds beschikbaar, maar dient nog aangevraagd te worden)

Toelichting

Per jaar is er gemiddeld € 12.000 beschikbaar voor zwerfafval. Gemeente De Marne heeft nog geen aanvraag gedaan voor de jaren 2013, 2014 en 2015 en daarom is op dit moment € 36.000 beschikbaar. Dit bedrag is in figuur 5 verdeeld over de jaren 2013 en 2015.

Onder punt 7 is een totaal percentage opgenomen. Dit percentage geeft weer hoeveel er in een jaar gebruikt wordt van de beschikbare € 12.000 per jaar. In 2014 wordt minder uitgegeven, maar dit overschot dekt het tekort van 2016 en 2017. Een en ander hangt ook af van het feit of alle activiteiten ieder jaar gerealiseerd kunnen worden. In de subsidieregels staat dat eerst het 'oude' subsidiegeld gebruikt moet zijn voor er een nieuw jaar wordt aangesproken.

Bijlagen

1. Zwerfafvalhandleiding oktober 2014
2. Overeenkomst betreffende deelname aan Gemeente Schoon kenniscentrum zwerfafval
3. Voorstel educatieprogramma zwerfafval De Marne